

Després de la magnífica acollida que va tenir a Gandia el doble concert de Jordi Savall dels dies 5 i 6 de gener, dins de l'Any Borja, *La música en els temps dels Borja*, la ciutat ha posat a la venda aquesta obra en un llibre-CD en què l'autor explica les claus de les peces musicals de l'època renaixentista, de la qual és especialista.

Arran de l'interès mostrat per alguns ciutadans, s'ha avançat la comercialització d'aquesta obra, que, en les dues sessions en què s'interpretà a la Seu, va aconseguir d'aplegar un miler de gandians. L'obra de Savall es ven juntament amb un llibre titulat *Dinastia Borja. Església i poder al Renaixement*, una obra en què s'explica l'estreta relació entre la classe noble del Renaixement i la música.

Uns aspectes molt lligats a la figura de Francesc de Borja, que va compondre fins i tot algunes peces musicals molt interessants. En total, un llibre amb il·lustracions i explicacions en català, italià, castellà i anglès, i tres CD amb les peces musicals que Savall interpretà a Gandia i interpretarà a Barcelona i Roma. L'obra es pot aconseguir a la Casa de la Marquesa de Gandia. Els tres compactes que ofereix Savall contenen més de tres hores de música renaixentista que expliquen la vida dels Borja amb recitadors tan reconeguts com el gandianà Josep Piera.

El primer CD, titulat *Els camins vers el poder: orígens i expansió d'una dinastia*, es divideix en dues parts, una que analitza els orígens i el desenvolupament de la família Borja, i una altra que tracta de la fi de les tres cultures i la conquesta del poder amb l'arribada de la nissaga al Vaticà.

El segon CD es titula *Supremus est mortalibus: culminació i fi d'un somni*, una música que interpreta els temps de revoltes i d'humanisme.

El tercer i últim CD es titula *Del "regne" convuls d'Alexandre VI al triomf espiritual de Francesc de Borja*, i es el que tracta més concretament de la figura del patró de Gandia. Aquest CD es divideix en tres parts, la primera tracta de les batalles, treves i responsabilitats po-

lítiques i militars. La segona aborda el tema de la renúncia de Francesc de Borja i la seva transformació espiritual, quan abandonà Gandia per dedicar-se plenament a la Companyia de Jesús. El CD acaba tractant els darrers anys del patró, la seva mort i la canonització posterior.

Tota aquesta obra apareix presentada en un llibre-CD amb un acabat luxós i molt acurat, en el qual han treballat, a més de Savall, la Capella Reial de Catalunya i el grup Hespèrion XXI en la música, i autors com Montserrat Figueras, Pascal Bertin, Lluís Vilamajó, Marc Maullion, Furio

Zanasi o Daniele Carnovich al llibre. L'obra és una coproducció d'Alia Vox i l'Ajuntament de Gandia.

L'Any Borja. L'obra musical de Savall, creada especialment per a Gandia, va ser un dels primers actes oficials de l'Any Borja. Les peces conformaran la banda sonora del cinquè centenari i seran representades, enguany, a Barcelona i a Roma, dos punts on també es duen a terme actes dedicats a Francesc de Borja.

L'any 2007, Gandia signà un conveni amb Savall per tal que recuperés la música que se sentia a l'època del

EL TEMPS

Gandia es rendeix al Savall dels Borja

Jordi Savall ha donat un relleu especial a la Gandia de l'Any Borja, organitzat per celebrar el cinquè centenari del naixement de Francesc de Borja, el duc sant nascut a la capital de la Safor el 1510.

L'any 2007, Gandia signà un conveni amb Jordi Savall perquè recuperés la música que se sentia a l'època del seu patró, a partir d'algunes partitures musicals que es van trobar.

seu patró a partir d'algunes partitures musicals que es van trobar.

En escaure's el cinquè centenari del naixement de Sant Francesc de Borja, quart duc de Gandia, el documental de TV3 *Música Savall, història Borja* –dirigit per Maria Gorgues i emès el dia 4 de febrer– va seguir, amb Jordi Savall i els col·laboradors més pròxims, el procés de creació del llibre *Dinastia Borja. Església i poder al Renaixement*. La música del temps dels Borja, des de Calixt III i el papa Alexandre VI, passant pels seus fills Cèsar i Lucrècia, fins a arribar a Sant Francesc de Borja

(jesuïta i compositor), en va ser el fil conductor.

El documental aprofitava aquest itinerari històric i artístic per acostar-se a la música antiga a través dels intèrprets i descobrir a l'espectador el paper dels instruments originals o la importància de la reconstrucció de partitures. També mostrava les facetes de director, investigador i intèrpret de Jordi Savall, a més dels lligams personals del músic amb la cultura valenciana.

L'any 2010, Gandia celebrarà, amb un programa d'actes dens i variat, el cinquè centenari del naixement

de Francesc de Borja i Aragó, primer sant de la més important de les famílies valencianes de la història –que durant anys va governar des de Roma mig món–, patró de la ciutat, virrei de Catalunya, tercer general de la Companyia de Jesús, gran privat de l'emperador Carles V i patró de la noblesa espanyola. El programa aplega representacions teatrals, rutes per la ciutat i per València, exposicions, concerts i un simposi internacional que tindrà lloc la tardor vinent a València i Gandia.

Es venera a Madrid. Francesc de Borja va néixer el 28 d'octubre del 1510 al Palau Ducal de Gandia, fruit del matrimoni de Joan de Borja, tercer duc de Gandia, amb Joana d'Aragó, néta del rei Ferran el Catòlic. La nit del 30 de setembre a l'1 d'octubre del 1572, es va morir a Roma, després d'una llarga agonia, a 62 anys.

Abans d'enterrar-lo, li van practicar l'autòpsia i van fer una màscara del seu rostre (igual com a Ignasi de Loiola) que es conserva en el Palau Ducal de Gandia.

Va ser enterrat al Gesù, l'església romana dels jesuïtes, però a principi del segle XVII el duc de Lerma féu portar el cos a Madrid. Avui, les seves cendres són venerades en una urna de l'església madrilenya dels jesuïtes, al carrer Serrano.

El principal promotor de la canonització fou el seu nét, Francesc de Sandoval i Rojas, duc de Lerma i ministre favorit de Felip III. El 1624 el va beatificar Urbà VIII i el 12 d'abril del 1671 Climent XI el va fer sant. Francesc de Borja és el patró de Gandia i de la noblesa espanyola i se'n celebra l'onomàstica el 3 d'octubre.

La ciutat recorda. Una de les exposicions més destacades, "La ciutat de Gandia i la memòria de Francesc de Borja", s'inaugura el 18 de febrer al claustre de la Biblioteca Central Convent de Sant Roc.

A través de la documentació de l'Arxiu Històric de Gandia, mostrarà el procés permanent de relacions, recordatoris, celebracions, consensos i qüestionaments que ha concitat la figura de Francesc de Borja i Aragó.

Francesc de Borja va néixer el 28 d'octubre del 1510 al Palau Ducal de Gandia, fruit del matrimoni de Joan de Borja, tercer duc de Gandia, amb Joana d'Aragó, néta del rei Ferran el Catòlic.

L'exposició es divideix en tres àmbits. Al primer es mostra la documentació original en pergami i manuals de consell en els quals s'enregistren els acords més importants pel que fa a la relació entre el duc sant i la ciutat.

Al segon es podran contemplar, sobretot a escala gràfica, les representacions que ha tingut el patró de la ciutat, recordat fira a fira. I al tercer, hi haurà uns components sonors i àudio-visuals que es podran veure i sentir al claustre i a la bella escala d'accés a l'arxiu històric.

A més a més, es podrà sentir i veure una reproducció artesana del *Cançoner de Gandia*, amb peces atribuïdes a Francesc de Borja.

Oportunitat històrica. La projecció de l'àudio-visual *Vida de Sant Francesc de Borja*, que l'artista gandià Vicent Almar ha realitzat sobre el quart duc de Gandia, va acompanyar l'acte de presentació del programa d'activitats, celebrat l'octubre passat. L'acte tingué lloc a la que va ser la casa del duc durant la seua vida, el Palau Ducal.

L'alcalde de la ciutat, José Manuel Orengo, acompanyat pel director del

departament de Polítiques Culturals, Antoni Durà, i pel superior de la Companyia de Jesús a Gandia, el pare Vicent Almiñana, va presentar la programació oficial de l'Any Borja 2010.

L'àudio-visual narra la vida del patró de la ciutat en poc més de deu minuts i dona una visió radiogràfica de tota l'aportació, civil i espiritual, que va oferir el sant duc al llarg de la seva vida.

Tal com ja van assenyalar l'alcalde, José Manuel Orengo, i el responsable dels actes del cinquè centenari, Antoni Durà, l'Any Borja del 2010 és "una oportunitat històrica per a relançar Gandia als àmbits econòmic, social i, sobretot, cultural; i de manera extraordinària donar a conèixer Gandia al món".

En el transcurs de la presentació es van fer públics els detalls de la més extensa programació cultural que mai no s'ha vist a Gandia, i que, segons que afirma Durà, "no deixarà ningú indiferent i servirà per fer de Gandia un dels principals focus culturals del territori valencià i d'Espanya l'any 2010".

Feliu Vila

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Carnestoltes

El Carnestoltes, la festa per excel·lència, la festa de les festes, és la festa més antiga, la més universal, la més popular i, també, la més prohibida. Per això, és la festa de la resistència. Malgrat les persecucions, mai no s'havia perdut del tot. Els seus ritus s'escamparen per totes les nostres festes, com ara les disfresses o els menjars comunals; o se salvaren sencers, encobrint-se com a festes de quintos, d'innocents, de l'eixabegó i fins i tot de sant Ramon. I, tan prompte com morí el vigia de occiden-

te, ressuscità, amb la llibertat, la festa de la llibertat sense límits: "Per Carnaval tot s'hi val."

I és que el Carnestoltes trenca tabús i respectes inalterables la resta de l'any. I, això és subversiu, però d'una subversió limitada, controlada. Les societats autoritàries saben que calen vàlvules d'expansió per a mantenir l'ordre de forma més duradora, per higiene social. Només les tiranies més miops i estúpides pensen que poden prescindir de la subversió fictícia i paròdica, sense adonar-se que estimulen la subversió real. Carnestoltes busca formes d'equilibri social a base de fixar un període d'aparent bogeria: "Per als boigs, tot l'any és Carnestoltes."

Carnestoltes.

Disfressa i màscara encara ofereixen al ciutadà fatigat del seu paper en la societat la possibilitat de ser un altre, trencar barreres de sexe i classe social, fins i tot despertar admiració, ocultar la pròpia personalitat i revelar la que la quotidianitat mira d'amagar. És el subconscient

que guanya en gosadia; temporalment es transforma i es dissol; fuig de si mateix; pot assumir alternativament unes altres personalitats; es descompon el jo –posant en qüestió la salvació individual– i es connecta amb el somni de somniar unes altres vides: "Disfressar-se en estos dies/ no té més que dos extrems:/ saber lo que no sabies/ i dir coses fora temps."